

Regeringens proposition

1989/90: 126

om ändring i lagen (1987:12) om hushållning
med naturresurser m. m.

Prop.
1989/90: 126

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 29 mars 1990.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Birgitta Dahl

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m. (NRL).

Förslaget innebär att tillkomsten och lokaliseringen av stora anläggningar med uppgift att slutligt omhänderta miljöfarligt avfall skall prövas av regeringen enligt 4 kap. NRL.

Det föreslås vidare att regeringens prövning i fråga om större förbränningsanläggningar utvidgas till att omfatta även andra anläggningar än sådana som är avsedda för eldning med fossilt bränsle.

Enligt förslaget skall vidare stora gruppstationer för vindkraft och stora anläggningar för lagring av naturgas prövas av regeringen.

Enligt gällande regler får anläggningar som skall prövas av regeringen enligt 4 kap. 1 § första stycket endast komma till stånd inom de s. k. högexploaterade kustområdena på platser där anläggningar av sådant slag redan finns. Enligt förslaget skall detta förbud inte omfatta sådana vindkraftsanläggningar och gaslager som nyss nämnts.

Den kommunala vetorätten skall finnas kvar som huvudregel. Endast i vissa noggrant angivna situationer och då för vissa särskilda typer av anläggningar skall regeringen få meddela tillstånd utan att kommunfullmäktige dessförinnan tillstyrkt etableringen. I propositionen redovisas också förfarandet i prövningsärenden enligt 4 kap. NRL.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1990.

Lag om ändring i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m.

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 4 § samt 4 kap. 1 och 3 §§ lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m.¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 kap.

4 §

Inom kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp och från Arkösund till Forsmark, utmed Gotlands kust, på Östergarn och Storsudret på Gotland samt på Fårö får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna.

Anläggningar som avses i 4 kap. 1 § första stycket får komma till stånd endast på platser där anläggningar av sådant slag redan finns.

Inom områden som avses i första stycket får anläggningar som avses i 4 kap. 1 § första stycket 1–7 och 10–11 komma till stånd endast på platser där anläggningar som skall prövas enligt 4 kap. 1 § första stycket redan finns.

4 kap.

1 §

Följande slag av nya anläggningar får inte utföras utan tillstånd av regeringen:

1. järn- och stålverk, metallverk och ferrolegeringsverk,
2. massfabriker och pappersbruk,
3. fabriker för raffinering av råolja eller för tung petrokemisk produktion,
4. fabriker för framställning av baskemikalier eller gödselmedel,
5. cementfabriker,
6. anläggningar för kärnteknisk verksamhet som prövas av regeringen enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet samt anläggningar för att bryta uranhaltigt material eller andra ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle,
7. anläggningar för eldning med fossilt bränsle om anläggningen har en tillförd effekt om minst 200 megawatt,
8. anläggningar för att utvinna ämnen eller material inom de områden som anges i 3 kap. 5 §.

7. förbränningsanläggningar om anläggningen har en tillförd effekt om minst 200 megawatt,

8. gruppstationer för vindkraft med tre eller flera vindkraftsaggre-

¹ Lagen omtryckt 1987:247.

gat med en sammanlagd uteffekt av minst 10 megawatt.

9. anläggningar för lagring av minst 50 miljoner normalkubikmeter naturgas.

10. anläggningar för behandling av miljöfarligt avfall om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen härrör från andra inrättningar och mer än 10 000 ton miljöfarligt avfall årligen förbränns eller på annat sätt slutligt omhändertas vid anläggningen.

11. anläggningar för att utvinna ämnen eller material inom de områden som anges i 3 kap. 5 §.

Tillstånd av regeringen krävs även för att bygga plattformar som är avsedda att användas vid utvinning av olja eller gas inom havsområden och för att ankra eller förtöja sådana plattformar för reparation, ombyggnad eller av annan anledning.

3 §

Tillstånd enligt 1 eller 2 § får lämnas om hinder inte möter på grund av bestämmelserna i 2 eller 3 kap. eller med hänsyn till andra allmänna planeringssynpunkter och om kommunfullmäktige har tillstyrkt att tillstånd lämnas.

I fråga om anläggning som sägs i 4 kap. 1 § första stycket 6, om den avser mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall, eller anläggning som sägs i 4 kap. 1 § första stycket 7, 8, 9 eller 10 får, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen kommer till stånd, regeringen lämna tillstånd även om kommunfullmäktige inte har tillstyrkt detta. Vad nu sagts gäller inte, om en lämplig plats för anläggningen anvisats inom annan kommun som kan antas godta en placering där, eller, i annat fall, om en annan plats bedöms vara lämpligare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 29 mars 1990

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, S. Andersson, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Wallström, Löow, Persson, Molin, Sahlin, Larsson, Åsbrink

Föredragande: statsrådet Dahl

Proposition om ändring i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m.

1 Inledning

Vetokommitténs betänkande

Med stöd av regeringens bemyndigande den 25 maj 1989 tillkallade chefen för bostadsdepartementet en kommitté med uppdrag att överväga och precisera det kommunala inflytandet vid regeringens tillåtlighetsprövning av vissa industrianläggningar enligt 4 kap. lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m., NRL. Kommittén, som antog namnet vetokommittén, avlämnade den 4 december 1989 betänkandet (SOU 1989:105) Prövning av industrilokalisering enligt naturresurslagen. Ledamöter var f. d. statsrådet Svante Lundkvist, ordförande, riksdagsledamöterna Barbro Andersson, Birger Andersson, Knut Billing, Gunnar Nilsson, Nils Nordh, Ulla Orring, Ulla Pettersson, Jan Strömdahl och bonden Anders Nordin.

Till protokollet i detta ärende bör som *bilaga 1 och 2* fogas kommitténs sammanfattning av betänkandet resp. lagförslag.

Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena har upprättats inom bostadsdepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Dnr B089/2554/F). En förteckning över instanser som avgett remissyttranden eller skrivelser bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Jag avser nu att på grundval av utredningens förslag lägga fram förslag till ändringar i NRL i fråga om tillåtlighetsprövningen av vissa industrianläggningar m. m.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 15 mars 1990 att inhämta lagrådets yttrande över det lagförslag som utarbetats i ärendet. Det till lagrådet remitterade lagförslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 5*. Lagrådets yttrande bör fogas till protokollet som *bilaga 6*. Jag återkommer till lagrå-

dets yttrande i specialmotiveringen till lagförslaget. Som kommer att framgå godtar jag lagrådets förslag till ändringar i det remitterade förslaget. Lagrådets granskning har också lett till vissa redaktionella ändringar i den allmänna motiveringen, avsnitt 2.5. Härutöver har vissa redaktionella ändringar gjorts i lagtexten.

2 Allmän motivering

2.1 Bakgrund

2.1.1 NRL

NRL, prop. 1985/86:3, BoU 1986/87:3, rskr. 34, syftar till att främja en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt (1 kap. 1 §). Lagen innehåller grundläggande hushållningsbestämmelser (2 kap.) avseende mark och vatten. Vidare definieras bl. a. vissa riksintressen och föreskrivs att områden som innehåller sådana intressen skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dem. Särskilda hushållningsbestämmelser föreskrivs för sådana geografiskt angivna områden i landet (3 kap.) som med hänsyn till sina natur- och kulturvärden i sin helhet är av riksintresse. Regelsystemet ger alltså anvisningar om hur och var riksintressen skall prioriteras i förhållande till andra intressen och i vissa fall inbördes. Till NRL har dessutom förts regler om tillståndsprövning av industrianläggningar m. m. (4 kap.) av i stort sett samma innehåll som bestämmelserna i tidigare 136 a § byggnadslagen (1947:385). Slutligen finns bestämmelser om myndigheternas uppgifter, informations- och samordningsskyldighet m. m. (5 kap.). Av särskild betydelse är att planer enligt plan- och bygglagen (1987:10) och sådant planeringsunderlag som belyser hushållningsfrågan skall vara beslutsunderlag vid tillämpningen av NRL.

Följande slag av nya anläggningar får enligt 4 kap. 1 § NRL inte utföras utan tillstånd av regeringen: järn- och stålverk, metallverk och ferrolegeringsverk, massafabriker och pappersbruk, fabriker för raffinering av råolja eller för tung petrokemisk produktion, fabriker för framställning av baskemikalier eller gödselmedel, cementfabriker, anläggningar för kärnteknisk verksamhet som prövas av regeringen enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet samt anläggningar för att bryta uranhaltigt material eller andra ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle, anläggningar för eldning med fossilt bränsle om anläggningen har en tillförd effekt om minst 200 megawatt samt anläggningar för att utvinna ämnen eller material inom de områden som anges i 3 kap. 5 § NRL (de s. k. obrutna fjällområdena). Tillstånd av regeringen krävs även för att bygga plattformar som är avsedda att användas vid utvinning av olja eller gas inom havsområden och för att ankra eller förtöja sådana plattformar för reparation, ombyggnad eller av annan anledning.

Enligt 4 kap. 2 § NRL kan regeringen besluta om prövning även av andra anläggningar eller åtgärder än de för vilka prövningsskyldighet särskilt har föreskrivits om en anläggning eller åtgärd kan antas få betydande omfatt-

ning eller bli av ingripande beskaffenhet. Det kan vara fallet om den orsakar betydande miljöstörning eller andra ingrepp i naturen. Såväl nyanläggningar som utvidgningar kan prövas enligt denna bestämmelse. Utvidgning av befintlig verksamhet är dock endast i undantagsfall av sådan beskaffenhet att regeringsprövning behövs. Statliga myndigheter är skyldiga att underrätta regeringen om en anläggning eller åtgärd kan behöva prövas.

Som exempel på fall där regeringen förbehållit sig prövningen kan nämnas ett berglaboratorium som skall byggas i anslutning till kärnkraftverket i Simpevarp och en större skogsindustriell utbyggnad i Mönsterås kommun.

Av 4 kap. 3 § NRL följer att regeringen är förhindrad att lämna tillstånd om inte den kommun inom vars område etableringen skall ske, har tillstyrkt detta. Det kommunala inflytandet i detta avseende brukar kallas den kommunala vetorätten.

Om det finns särskilda skäl kan regeringen enligt 4 kap. 4 § NRL för visst fall medge undantag från kravet på tillstånd för en sådan industrianläggning m. m. som är tillståndspliktig enligt 4 kap. 1 §. Det kan bli aktuellt om anläggningen eller åtgärden är av mindre omfattning eller av mindre ingripande beskaffenhet när det gäller påverkan på omgivningen. I detta skede har inte uppställts något krav på kommunalt yttrande, men departementschefen har i prop. 1985/86:3 s.135 påpekat att det många gånger kan komma att visa sig naturligt att inhämta kommunens yttrande även i sådana fall.

Jämfört med före NRL:s ikraftträdande har antalet ärenden som avser mark- och vattenhushållningsprövning påtagligt minskat. Till en del kan det bero på att utvidgningar av tillståndspliktiga verksamheter numera endast sällan prövas av regeringen. Under de senaste åren har antalet inkomna ansökningar till regeringen uppgått till mellan fem och tio per år.

2.1.2 Det kommunala inflytandet

Före NRL

När regeringsprövningen av industrianläggningar infördes i byggnadslagen år 1973 var syftet att tillgodose hushållningen med mark och vattenområden av stor betydelse från nationell synpunkt. Avsikten var att utifrån riktlinjerna i den fysiska riksplaneringen få till stånd en tidig, allsidig och enhetlig prövning av lokaliseringen av sådana industriella verksamheter som tar i anspråk eller förändrar karaktären hos naturresurser som det råder särskild knapphet på och som är eller kan väntas bli föremål för konkurrerande anspråk. Att prövningen lades på regeringen motiverades främst med att ingen annan än regeringen kunde åstadkomma en allsidig prövning med sammanvägning av bl. a. miljöskyddsmässiga, arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska synpunkter. Framför allt ansågs det viktigt att avgörandet träffades av ett organ som det var möjligt att utkräva politiskt ansvar av.

Regeringsprövningen omfattade industriella eller liknande verksamhe-

ter som är av väsentlig betydelse för hushållningen med landets samlade mark- och vattentillgångar. Med hänsyn till den ingripande påverkan på bygden som miljöstörande verksamheter kan medföra föreskrevs att tillstånd till lokalisering av sådan verksamhet inte fick medges utan att den kommun till vilken verksamheten var tänkt att förläggas har tillstyrkt detta.

Den kommunala vetorätten enligt 136 a § byggnadslagen har tillämpats i fyra fall av större industrilokaliseringar. Bestämmelserna om det kommunala vetot torde emellertid ha påverkat förutsättningarna också för åtskilliga andra lokaliseringsval. När företag vid sina kontakter med berörda kommuner fått klarhet i deras inställning har det som regel varit möjligt att inrikta förprojekteringen till platser som kommunerna kunnat godta.

De fall då vetorätten använts är följande:

- Nynäshamns kommun motsatte sig bifall till en ansökan av statens vattenfallsverk om att få nyanlägga en fossileldad kraftstation i Norvikområdet (beslut av regeringen den 12 juni 1975).
- Västerviks kommun avstyrkte bifall till en ansökan av statens vattenfallsverk om att få nyanlägga en gasturbinstation på ön Lusärna (beslut av regeringen den 2 december 1976).
- Varbergs kommun avstyrkte bifall till en ansökan av Svensk Petroleumlagring Tre AB om att få uppföra en anläggning för beredskapslagring i Varberg (beslut av regeringen den 22 december 1977).
- Falköpings och Skövde kommuner avstyrkte bifall till en ansökan av Loussavaara-Kirunavaara AB om tillstånd till viss forskning och produktionsverksamhet med brytning av högst 1,1 miljoner ton alunskiffer per år vid Ranstad (beslut av regeringen den 19 januari 1978).

Det kommunala inflytandet i NRL

I departementspromemorian med förslag till NRL (Ds Bo 1984:3) förut-sattes att kravet på tillstyrkan från den berörda kommunen fortfarande skulle gälla som huvudregel om en verksamhet prövas av regeringen med hänsyn till hushållningen med landets mark- och vattentillgångar. I vissa extrema undantagssituationer skulle dock tillstånd få meddelas mot kommunens vilja, nämligen om det gällde en anläggning som var nödvändig för landet och om ingen lämpligare lokalisering stått att finna.

I samband med remissbehandlingen av promemorian framkom att remissinstanserna var delade i sin inställning till den kommunala vetorätten. Några remissinstanser ifrågasatte om det kommunala vetot över huvud taget skulle behållas. Andra tog upp frågan om formerna för kommunalt inflytande vid lokalisering av sådana verksamheter som bedöms vara särskilt viktiga för landet i dess helhet.

Åtskilliga remissinstanser, huvudsakligen kommuner, ställde sig avvisande till den föreslagna inskränknigen i vetorätten.

I regeringens proposition om NRL (prop. 1985/86:3) poängterades viken av att kommunerna garanteras ett starkt inflytande över den lokala miljön. Att öka kommunernas inflytande framhölls i propositionen som ett av de väsentligaste syftena med förslaget till ny plan- och bygglag. Det kommunala inflytandet borde därför vara betydande också beträffande

sådana industrietableringar som kan komma att prövas av regeringen enligt NRL. I princip borde tillstånd till en sådan anläggning inte få lämnas om inte den kommun till vilken anläggningen avses bli lokaliserad tillstyrkt detta.

Regeringen konstaterade att vissa anläggningar som omfattas av tillståndsplikt emellertid kan vara av sådan nationell betydelse att de måste kunna lokaliseras till någon plats inom landet. Om alla kommuner som kan komma i fråga motsätter sig lokalisering i ett sådant fall skulle anläggningen med ett oinskränkt kommunalt veto inte kunna komma till stånd inom landet. Detta ansågs inte rimligt. I propositionen föreslogs därför en möjlighet för regeringen att i sådana fall låta riksintresset ta över det lokala intresset så att tillstånd till en anläggning kan ges även om den berörda kommunen inte har tillstyrkt detta. Det påpekades att denna möjlighet för regeringen att mot kommunens vilja besluta om en lokalisering borde användas ytterst restriktivt. Huvudregeln skulle fortfarande vara att kommunen skall ha tillstyrkt lokaliseringen för att denna skall få komma till stånd.

Bostadsutskottet anförde i sitt betänkande (BoU 1986/87:3) med anledning av propositionen bl. a. att frågan om det kommunala vetot ytterligare borde övervägas inom regeringens kansli eller i annan ordning. Utan att närmare binda dessa överväganden ansåg utskottet att det mot en kommuns avstyrkande och med de förbehåll utskottet givit uttryck för måste vara möjligt att fatta beslut om lokalisering av sådana etableringar som skall prövas enligt NRL. En lösning på vetofrågan borde utgå ifrån detta synsätt. Det kan emellertid finnas anledning, menade utskottet, att ytterligare överväga bl. a. vilka utredningar som skall läggas till grund för ett tillståndsbeslut samt hur kommunens synpunkter efter tillåtlighetsprövningen skall komma till uttryck när det gäller lokaliseringen i detalj och den närmare utformningen av anläggningen. Dessa synpunkter resulterade i att riksdagen inte antog propositionsförslaget vad gällde möjligheten att inskränka den kommunala vetorätten.

2.2 Allmänna utgångspunkter

Samhällsutvecklingen har inneburit stora förändringar i fråga om utnyttjandet av mark och vatten. Dessa förändringar påverkar i allt högre grad vår miljö. Detta ställer större krav på den fysiska planeringen. Såväl samhällets organ som de enskilda människorna har ett ansvar för utformningen och vården av den yttre miljön. Alla människor är beroende av vissa gemensamma anläggningar. Det gäller också företag, organisationer och myndigheter. Sådana anläggningar rör ofta fler än en kommun. Det kan gälla t. ex. riksvägar, järnvägar, kraftledningar, hamnanläggningar, flygplatser och större anläggningar för energiproduktion eller avfallshantering.

Åtskilliga av dessa anläggningar har avsevärda konsekvenser för miljön och det är inte ovanligt att det uppstår konflikter och problem i samband med tillkomsten av sådana anläggningar. Motsättningarna kan bero på att olika intressegrupper inte har samma syn på hur samhället bör utvecklas

och hur samhällsplaneringen bör bedrivas. Den gällande ordningen, med en överordnad naturresurslag som lägger fast ramarna för riksintressen i fråga om markanvändningen och en plan- och bygglag som ger regler för hur den fysiska planeringen skall genomföras, är avsedd att garantera att beslut om exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön är förenliga med en långsiktigt god hushållning med våra naturresurser, att allmänheten får komma till tals och att hänsyn tas till skilda intressen.

Bestämmelserna om samråd vid planläggning och om remittering av planförslag till en betydligt utvidgad krets av intressenter är härvid av stor betydelse. Interesseorganisationerna och den allmänhet som engagerar sig i planärenden är ofta väl insatta i ärendena och kan därför tillföra ärendena värdefulla synpunkter och förslag.

Jag ämnar föreslå att regeringens prövning enligt NRL utvidgas till att omfatta även större anläggningar med uppgift att slutligt omhänderta miljöfarligt avfall. Jag föreslår vidare att prövningsplikten utvidgas i fråga om vissa anläggningar med anknytning till energiförsörjningen. Min avsikt är att närmare motivera skälen för utvidgningen i avsnitt 2.3. Mina förslag överensstämmer i dessa delar i allt väsentligt med utredningens förslag och har ett betydande stöd i remissopinionen.

Den kommunala vetorätten i NRL ligger i linje med planlagstiftningen och är ett uttryck för den starka ställning den kommunala självstyrelsen skall ha i vår demokrati.

Även enligt min mening är det självklart att kommunerna liksom idag bör ha ett mycket starkt inflytande över tillkomsten av större industri- anläggningar. Detta gäller även anläggningar som är av stor betydelse för hela landet. Tillstånd till en etablering bör därför som huvudregel inte få lämnas, om inte kommunfullmäktige i den kommun där etableringen skall ske har tillstyrkt detta. Vissa anläggningar kan emellertid vara av sådan betydelse att de måste lokaliseras till någon plats i landet. Det måste därför finnas möjlighet att i vissa fall och under vissa förutsättningar besluta om lokalisering till en viss plats mot en kommuns vilja. Min avsikt är att senare, i avsnitt 2.5, lämna ett förslag som reglerar under vilka förutsättningar den kommunala vetorätten skall kunna inskränkas. Jag vill redan här nämna att remissopinionen är splittrad. Mitt förslag har utformats med syfte att så långt möjligt överbrygga de skilda åsikter som kommit till uttryck i utredningens betänkande liksom bland remissinstanserna.

Innan jag redogör för mina förslag vill jag i korthet nämna något om remissutfallet.

Nästan alla remissinstanser tillstyrker utredningens förslag om utvidgning av antalet prövningspliktiga anläggningar. Flera anser dock att prövningsplikten beträffande energianläggningar bör preciseras.

Samtliga landets kommuner har beretts tillfälle att yttra sig. Ungefär 180 kommuner har tagit ställning till frågan om undantag från kravet på kommunal tillstyrkan. Majoriteten (ca 105) avvisar utredningens förslag medan ungefär 75 tillstyrker. Flera kommuner förutsätter att staten och i vissa fall även sökanden tar på sig ett ekonomiskt ansvar för erforderliga följdinvesteringar och planeringsåtgärder i de fall undantag tillämpas. I stort sett samtliga statliga remissinstanser samt de organisationer som har

hörts är positiva till utredningens förslag om undantag under vissa förutsättningar från kravet på kommunal tillstyrkan.

2.3 Utvidgning av prövningsplikten enligt 4 kap. NRL

Mitt förslag: Prövningsplikten i fråga om förbränningsanläggningar (4 kap. 1 § första stycket 7) utvidgas till att omfatta även anläggning för eldning med annat bränsle än fossilt bränsle.

Prövningsplikten enligt 4 kap. 1 § utökas med följande anläggningar

- stora anläggningar för slutligt omhändertagande av miljöfarligt avfall,
- stora gruppstationer för vindkraft,
- stora anläggningar för lagring av naturgas.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag såvitt avser förbränningsanläggningar.

Anläggningar med uppgift att ta hand om miljöfarligt avfall från hela landet eller i ett internationellt samarbete skall omfattas av prövningsplikten enligt 4 kap. NRL.

Anläggningar med anknytning till energiförsörjningen och som har stor omgivningspåverkan skall omfattas av prövningsplikten enligt 4 kap. NRL.

Remissinstanserna: Utredningens förslag beträffande prövningsplikten i fråga om förbränningsanläggningar har vunnit betydande anslutning. Flera remissinstanser, bl. a. naturvårdsverket, Svea hovrätt och Svenska kommunförbundet anser att lagtexten behöver förtydligas när det gäller vilka energianläggningar utöver större förbränningsanläggningar som skall omfattas av prövningsplikten.

Statens energiverk och Svenska gasföreningen ifrågasätter om inte lokalisering av stora naturgaslager bör prövas med stöd av lagen (1978:160) om vissa rörledningar i stället för enligt 4 kap. NRL.

Flera remissinstanser anser att föreslagen prövningsplikt när det gäller anläggningar för omhändertagande av miljöfarligt avfall bör preciseras. Bl. a. koncessionsnämnden för miljöskydd och Kumla kommun menar att förslaget är för snävt. Koncessionsnämnden föreslår att även regionala avfallsanläggningar med stor omgivningspåverkan bör prövas. Kumla kommun, som framför liknande synpunkter, anser dessutom att prövningen bör avse verksamheten sedd som ett system, inkluderande förutom destruktionsanläggningen, även regionala mellanlager, transporter, förvaring/deponering m. m.

Skälen för mitt förslag:

Anläggningar för miljöfarligt avfall

Olika åtgärder har vidtagits för att öka samhällets insyn och kontroll över de olika leden i hanteringen av miljöfarligt avfall. I prop 1989/90:100

Bil. 16 framhåller jag att avfallet utgör en allt större belastning för miljön. Många problem skapas redan när en vara tillverkas men ger effekt med olika lång tidsfördröjning. Varorna och produkterna måste därför utformas med stor hänsyn till vilken inverkan de kan få på miljön. Såväl i avfallet som i varorna och produkterna måste därför innehållet av miljöskadliga ämnen kraftigt minskas. De stora volymerna avfall utgör också problem för resurshushållningen. Återanvändning och återvinning av material ur avfallet behöver öka. För det avfall som slutligen behöver tas om hand måste teknik och system för miljöriktig hantering och slutbehandling utvecklas.

Enligt förordningen (1985:841) om miljöfarligt avfall gäller särskilda bestämmelser för vissa slag av kemiskt avfall (miljöfarligt avfall). Bl. a. får sådant avfall slutligt omhändertas yrkesmässigt endast av Svensk Avfallskonvertering Aktiefbolag (SAKAB) eller av den som har fått särskilt tillstånd av regeringen (12 §). Bestämmelserna gäller dock inte om det slutliga omhändertagandet sker i anslutning till den anläggning där avfallet uppkommer (4 §). Industriföretag får också utan tillstånd i egen anläggning behandla miljöfarligt avfall som inte har uppkommit i anslutning till företaget, om tillstånd för anläggningen har meddelats med stöd av miljöskyddslagen (1969:387) och om företaget därvid nyttjar endast en mindre del av anläggningens kapacitet. En kommun får utan tillstånd bedriva långtidsförvaring av miljöfarligt avfall (17 §).

Behovet av regeringsprövning av avfallsanläggningar behandlades i anslutning till tillkomsten av NRL. I promemorian om NRL (Ds Bo 1984:3) och i propositionen till lagen (prop. 1985/86:3) framhölls sålunda att sådana anläggningar för slutligt omhändertagande av miljöfarligt avfall som kräver tillstånd enligt förordningen om miljöfarligt avfall kan, om de är av större omfattning, orsaka betydande miljöstörningar och andra ingrepp i omgivningen. Obligatorisk prövningsplikt kunde därför övervägas även för sådana anläggningar. Med tanke på svårigheten att klart ange vilka anläggningar som alltid bör prövas föreslogs dock i stället den lösningen att regeringen förbehåller sig prövningen efter en bedömning i det enskilda fallet.

I likhet med utredningen anser jag att det, med hänvisning till senare erfarenheter, finns välgrundad anledning att nu låta anläggningar för slutligt omhändertagande av miljöfarligt avfall bli föremål för en särskilt omsorgsfull lokaliseringsprövning med möjlighet för regeringen att fastställa den mest lämpade platsen.

Utredningen har föreslagit att tillståndsplikten begränsas till sådana anläggningar som skall ta emot avfall från hela landet. Enligt min mening får regeln därmed ett alltför snävt tillämpningsområde. Kravet på att anläggningen skall ta emot avfall från hela landet medför, som koncessionsnämnden för miljöskydd påpekar, att stora, regionala anläggningar inte obligatoriskt behöver prövas av regeringen, trots att även sådana anläggningar kan ha stor påverkan på omgivningen. Jag anser därför att prövningsplikten beträffande avfallsanläggningarna bör vara mera vidsträckt än vad utredningen föreslagit. Jag vill dock betona att avsikten med regleringen är att endast verksamheter som har stor påverkan på omgiv-

ningen skall vara tillståndspliktiga. Avgränsningen mot icke tillståndspliktiga anläggningar kan lämpligen knyta an till indelningen av avfallsanläggningar i miljöskyddsförordningen (1989:364) och förordningen (1989:387) om avgift för myndighets verksamhet enligt miljöskyddslagen (1969:387). På så sätt inskränks tillståndsprövningen till sådana anläggningar som typiskt sett medför stor omgivningspåverkan eller risk för sådan påverkan.

Jag föreslår således att anläggningar för slutligt omhändertagande av miljöfarligt avfall som huvudsakligen härrör från andra inrättningar skall bli föremål för tillståndsprövning enligt 4 kap. 1 § NRL. Tillståndsplikten bör begränsas till anläggningar vari minst 10 000 ton avfall förbränns eller på annat sätt slutligt omhändertas per år.

Utredningen har även föreslagit att anläggningar som skall ta hand om miljöfarligt avfall i ett internationellt samarbete skall bli föremål för tillståndsprövning enligt 4 kap. NRL.

Enligt min mening finns det inte tillräckliga skäl för att i dag införa en prövning av avfallsanläggningar enbart av den anledningen att de skall ta hand om avfall som införts till landet. I de flesta fall då det kan bli aktuellt att ta hand om utländskt avfall i Sverige torde behandlingen komma att ske i en sådan anläggning som skall tillståndsprövas enligt mitt förslag. Man bör vidare beakta att införsel till landet av miljöfarligt avfall alltid kräver särskilt tillstånd enligt förordningen om miljöfarligt avfall. Med hänsyn till pågående anpassningsarbete i förhållande till EG vore det dessutom inte lämpligt att införa specialregler i fråga om importerat avfall utan att särskilt utreda de internationella handelsaspekterna.

Energianläggningar

Enligt 4 kap. 1 § NRL gäller att anläggningar för eldning med fossilt bränsle med en tillförd effekt av minst 200 megawatt inte får uppföras utan tillstånd av regeringen. Det står redan nu klart att det kan bli aktuellt att utnyttja andra bränslen, t. ex. biobränslen i storskaliga energianläggningar. Liksom utredningen föreslår jag därför att förbränningsanläggningar med en tillförd effekt av minst 200 megawatt skall bli föremål för tillståndsprövning enligt 4 kap. NRL oberoende av vilket bränsle som utnyttjas.

En omläggning av energiförsörjningen med avveckling av kärnkraften kommer att kräva andra anläggningar i en omfattning och av en typ som man nu inte har möjlighet att mera exakt förutse. Vilka anläggningar det konkret kan bli fråga om blir ytterst beroende av riksdagens beslut om energipolitiken. Som exempel kan dock nämnas stora gruppstationer för vindkraft och större anläggningar för lagring av naturgas.

Det finns enligt utredningens mening grundad anledning anta att det såväl från kommunal som nationell synpunkt blir viktigt att bestämma lokaliseringsplats för vissa av dessa anläggningar genom den särskilda prövning som NRL förutsätter med möjligheter för regeringen att slutgiltigt fastställa den lämpligaste platsen.

Utredningen anser det rimligt att bereda utrymme för en lokaliseringsprövning enligt 4 kap. NRL av sådana anläggningar som från nationell

synpunkt kan bli nödvändiga för att fullfölja riksdagens beslut om den framtida energiförsörjningen. Det blir därmed också möjligt för de kommuner som kan komma att beröras av sådana anläggningar att ställa krav på en allsidig lokaliseringsprövning hos regeringen.

Enligt utredningen bör prövningsplikten omfatta "anläggningar med anknytning till energiförsörjning och med stor omgivningspåverkan." Utredningens avgränsning av prövningsplikten har kritiserats av åtskilliga remissinstanser.

Anledningen till den mycket allmänt hållna formuleringen är enligt utredningen att det idag inte är möjligt att mera exakt ange vilka typer av anläggningar som kan bli aktuella. I denna fråga gör jag följande bedömning.

Tillåtlighetsprövningen enligt 4 kap. NRL är ett särskilt styrmedel utöver prövning enligt annan lagstiftning. Genom de undantag i den kommunala vetorätten som jag strax kommer att föreslå betonas än mer betydelsen av NRL som ett självständigt styrinstrument. Detta har bl. a. kommit till uttryck genom den särskilda straffbestämmelsen i 4 kap. 6 §. Vid utformningen av reglerna om obligatorisk prövning enligt 4 kap. 1 § NRL bör man därför ha som utgångspunkt att den som berörs av bestämmelsen skall kunna bilda sig en bestämd uppfattning om lagens innehåll och dess rättsverknningar. Detta är särskilt viktigt då det är fråga om bestämmelser som har betydelse med avseende på möjligheterna att använda mark- och vattenområden. Utredningens föreslagna lydelse av 4 kap. 1 § första stycket 7 uppfyller enligt min mening inte detta krav. Uttrycket "anläggningar med anknytning till energiförsörjningen" skulle t. ex. omfatta större vattenkraftverk vilket inte torde vara utredningens avsikt. Jag vill även framhålla att utredningens förslag på ett märkbart sätt avviker från de förhållandevis exakta formuleringarna i paragrafen i övrigt.

Jag anser därför att regleringen av vilka energianläggningar som skall prövas måste uttryckas på ett tydligare sätt än utredningen föreslagit. Genom att de tillståndspliktiga anläggningarna anges tydligare i lagtexten än vad utredningen har föreslagit, blir det också möjligt att tydligare precisera de fall då undantag från den kommunala vetorätten skall kunna göras. Detta är enligt min mening viktigt för att bemöta de farhågor beträffande undantagsmöjligheten som framförts från kommunalt håll. Förtydligandet bör lämpligen göras genom att endast sådana anläggningar anges som tillståndspliktiga som man idag kan räkna med kommer till stånd över huvud taget. Enligt min mening har utöver förbränningsanläggningarna stora vindkraftsanläggningar och stora anläggningar för lagring av naturgas en omfattning och beskaffenhet som motiverar en prövning enligt NRL:s regler.

Prövningsplikten bör begränsas till gruppstationer för vindkraft med minst tre vindkraftsaggregat och med en sammanlagd uteffekt av minst 10 megawatt samt till gaslager för minst 50 miljoner kubikmeter gas. Jag föreslår därför att tillståndsprövningen enligt 4 kap. 1 § i fråga om energianläggningarna formuleras i enlighet med vad jag nu har anfört. Jag

2.4 Viss nyetablering inom de s. k. högexploaterade kustområdena

Mitt förslag: Vindkraftsanläggningar och anläggningar för lagring av naturgas undantags från nyetableringsförbudet enligt 3 kap. 4 § andra stycket NRL inom de högexploaterade kustområdena.

Utredningen har inte berört frågan.

Remissinstanserna: Statens naturvårdsverk har påpekat att prövningskravet i 4 kap. 1 § NRL med gällande formulering av 3 kap. 3 och 4 §§ NRL skulle förhindra eller försvåra en lokalisering av större gruppstationer för vindkraft utefter hela södra Sveriges kust från Bohuslän till Uppland.

Skälen för mitt förslag: Enligt 3 kap. 4 § NRL gäller särskilda hushållningsbestämmelser för de s. k. högexploaterade kustområdena. Dessa områden omfattar kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp och från Arkösund till Forsmark, utmed Gotlands kust, på Östergarn och Storsudret på Gotland samt på Fårö.

Inom dessa områden får anläggningar som avses i 4 kap. 1 § första stycket komma till stånd endast på platser där anläggningar av sådant slag redan finns. Bestämmelsen omfattar alla prövningspliktiga anläggningar enligt 4 kap. 1 § första stycket och omfattar därför även sådana vindkraftsanläggningar och gaslager som enligt mitt förslag i fortsättningen skall prövas av regeringen.

När det gäller vindkraften framhöll föredragande statsrådet i prop. 1985/86:3 (förslaget till NRL) att det är en självklarhet att lokalisering måste kunna ske vid de delar av kusterna där vindförhållandena är tillräckligt goda, antingen på land, nära kustlinjen eller i vattnet utanför kusten. Riksdagen hade inget att erinra mot detta uttalande. Om inte ett undantag görs från bestämmelsen i 3 kap. 4 § skulle en utbyggnad av stora vindkraftsanläggningar förbjudas inom större delen av de områden som bedömts lämpliga för sådana anläggningar. Detta är naturligtvis inte önskvärt.

Utbyggnaden av naturgassystemet i Sverige kommer att medföra att gasrör dras fram inom bl. a. de högexploaterade kustområdena. I anslutning till rören kan det bli nödvändigt att lokalisera större gaslager. Nuvarande lydelse av 3 kap. 4 § andra stycket NRL skulle inskränka eller omöjliggöra sådana lokaliseringar.

Jag föreslår med hänsyn till det sagda att 3 kap. 4 § andra stycket ändras så att förbudet inte omfattar sådana vindkraftsanläggningar och naturgaslager som skall prövas enligt 4 kap. 1 § enligt mitt förslag. Bestämmelsen i 3 kap. 4 § andra stycket bör dock omfatta sådana anläggningar för miljöfarligt avfall och förbränningsanläggningar som blir tillståndspliktiga enligt mitt förslag i avsnitt 2.3.

Jag vill även framhålla att totalförbudet enligt 3 kap. 3 § mot anläggningar som avses i 4 kap. 1 § första stycket inom de obrutna kustområdena kommer att omfatta samtliga anläggningar som enligt mitt förslag skall tillföras gruppen tillståndspliktiga anläggningar. De obrutna kustområdena omfattar kustområdena och skärgårdarna i Bohuslän från gränsen mot Norge till Brofjorden, i Småland och Östergötland från Simpevarp till Arkösund och i Ångermanland från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde samt Öland.

2.5 Veturätt som huvudregel

Mitt förslag: Veturätten behålls som huvudregel.

- En möjlighet öppnas att undanta en anläggning från veturätten
- om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen kommer till stånd samt
- om inte en lämplig plats anvisats inom en annan kommun eller någon annan plats bedöms vara lämpligare.
- Undantag från veturätten skall endast kunna göras beträffande
- stora förbränningsanläggningar,
- stora vindkraftsanläggningar,
- stora anläggningar för slutligt omhändertagande av miljöfarligt avfall,
- anläggningar för mellanlagring eller slutförvaring av kärnämne eller kärnavfall,
- stora anläggningar för lagring av naturgas.

Utredningens förslag: Undantag från veturätten skall kunna göras beträffande anläggningar som skall ta emot kärnavfall samt miljöfarligt avfall från hela landet.

Utredningen föreslår vidare att undantag från veturätten skall kunna göras i fråga om energianläggningar med en tillförd effekt om minst 200 megawatt samt andra anläggningar med anknytning till energiförsörjningen som har stor omgivningspåverkan.

Remissinstanserna: Svenska kommunförbundet anser i likhet med utredningen att den kommunala veturätten också för framtiden i princip måste ligga fast. För vissa extrema undantagsfall finner förbundet dock att en inskränkning i veturätten får accepteras. En oeftergivlig förutsättning för detta är att lagstiftningen noggrant definierar de situationer och konkret anger de anläggningstyper för vilka undantagen ska gälla. Några ovillkorliga krav är dessutom att anläggningen ifråga är av så stor nationell betydelse, att en etablering inom landet är nödvändig och att de lokala miljöeffekterna kan godtas. Under angivna förutsättningar kan kommunförbundet acceptera undantag i veturätten för anläggningar som krävs för långsiktigt förvar av kärnavfall. Med utgångspunkt i ett fortsatt statligt ansvar för behandling och slutligt omhändertagande av det miljöfarliga

avfallet accepterar kommunförbundet även inskränkningar i den kommunala vetorätten för lokalisering av behandlingsanläggningar för miljöfarligt avfall.

Enligt kommunförbundet måste det finnas synnerligen starka skäl för att motivera undantag från vetorätten beträffande anläggningar för energiförsörjning. I den nu föreliggande utredningen redovisas enligt förbundets uppfattning inte tillräckliga motiv och acceptabel avgränsning. Kommunförbundet kan därför inte i denna del tillstyrka utredningens förslag.

Bland de enskilda kommuner som har kommit in med remissvar avvisar den övervägande delen (ca 105) utredningens förslag om inskränkningar i kommunernas vetorätt enligt NRL. Närmare 40 av dessa kan godta en inskränkning under förutsättning att detta sker genom lagstiftning föranledd av det enskilda fallet. I första hand har därvid diskuterats anläggningar för omhändertagande av kärnavfall och miljöfarligt avfall. Åtskilliga kommuner (ca 75), bl. a. Helsingborg, Nyköping, Stenungsund och Strömsund delar emellertid utredningens uppfattning att regeringen skall ha möjlighet att meddela tillstånd utan att kommunen tillstyrkt etableringen. Ungefär en femtedel av dessa anser att undantagsmöjligheten inte bör omfatta energianläggningar.

Nästan alla statliga myndigheter och domstolar som yttrat sig ansluter sig i huvudsak till utredningens förslag. Hovrätten över Skåne och Blekinge uttalar därvid att en reglering som inskränker kommunernas vetorätt enligt NRL inte strider mot regeringsformens regler om den kommunala självstyrelsen. LO instämmer också i de av utredningen föreslagna undantagen från vetorätten.

Svenska kraftverksföreningen anser att de undantag som utredningen föreslår från vetorätten är väl motiverade, men omgivna av så rigorösa bestämmelser att tillståndsprocessen blir ohanterlig och undantagsmöjligheterna i praktiken av mindre värde. Industriförbundet anser att förslaget behöver utvidgas och att begränsningarna i vetorätten bör avse alla industrianläggningar av stor regional eller nationell betydelse. Industriförbundet anser att möjligheterna till ersättning för företag som inte får tillstånd till följd av att vetot utnyttjats snarast bör utredas.

Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB) anser att den föreslagna möjligheten till undantag är en förutsättning för etablering i Sverige av större industrianläggningar för behandling av miljöfarligt avfall.

Undantag från vetorätten beträffande energianläggningar avstyrks bl. a. av plan- och bostadsverket, statskontoret, samrådsnämnden för kärnavfallsfrågor samt flera kommuner, bl. a. Nynäshamn och Vänersborg. Naturvårdsverket vill inte utesluta att det kan finnas någon typ av anläggning inom energiförsörjningssektorn eller som avser industriell produktion, som kan jämföras med anläggningar för miljöfarligt avfall. Naturvårdsverket anser att sådana anläggningar i så fall bör anges direkt i lagen.

Skälen för mitt förslag: Det ligger i linje med principerna för planlagstiftningen att regeringen inte får lämna tillstånd till en etablering om inte kommunfullmäktige i den berörda kommunen har lämnat sitt medgivande. Jag delar utredningens uppfattning att det i vissa särskilda fall dock måste vara möjligt att undanta en anläggning från den kommunala veto-

rätten. Det är näst intill nödvändigt att en anläggning som från nationell synpunkt är synnerligen angelägen, skall kunna komma till stånd inom landet trots att de kommuner som uppfyller rimliga lokaliseringkriterier motsätter sig en etablering. Det bör därför finnas en möjlighet för regeringen att låta det nationella intresset ta över det lokala och ge tillstånd till en anläggning trots att den berörda kommunen inte har tillstyrkt detta.

Från bl. a. vissa kommuner har föreslagits att riksdagen på förslag av regeringen — när det blir aktuellt att göra undantag från vetorätten — stiftar en särskild lag som ger regeringen befogenhet att besluta om lokalisering av en viss anläggning.

Utredningen har uttalat att en av riksdagen stiftad lag av innebörd att en speciell anläggning får placeras på en viss angiven plats torde innebära utövande av en förvaltningsuppgift och således strida mot 11 kap. 8 § regeringsformen.

I propositionen till berörd bestämmelse i regeringsformen (prop. 1973:90 s. 401) framhåller departementschefen att en lag alltid måste ges ett sådant innehåll att den blir generellt tillämpbar även om den är aktualiserad av ett visst konkret problem. Lagstiftningsvägen står således öppen bara för beslut av normkaraktär men inte för det direkta avgörandet av konkreta fall. Bestämmelsen i 11 kap. 8 § regeringsformen har därför utformats med utgångspunkt i att ett avgörande i enskilt rättskipnings- eller förvaltningsärende inte kan komma till stånd genom lag.

I propositionen sägs vidare att bestämmelsen först och främst innebär att riksdagen inte skall kunna besluta i sådan rättskipnings- eller förvaltningsangelägenhet som enligt särskilda föreskrifter ankommer på regeringen, domstol eller annan myndighet. Bestämmelsen innebär även att riksdagen inte heller kan genom lag tillägga sig själv förvaltnings- eller rättskipningsuppgift, exempelvis att besluta om näringstillstånd eller expropriation.

Jag delar utredningens uppfattning att en av riksdagen stiftad lag av innebörd att en speciell anläggning får placeras på en viss angiven plats torde innebära utövande av en förvaltningsuppgift och således strida mot 11 kap. 8 § regeringsformen.

Enligt min mening torde således det tillvägagångssätt som föreslagits från bl. a. vissa kommuner stå i strid mot 11 kap. 8 § regeringsformen. Förfarandet innebär nämligen ett beslut om en enskild lokalisering vilket är en förvaltningsuppgift som måste ankomma på regeringen eller en förvaltningsmyndighet. Möjligheten att inskränka vetorätten måste därför med hänsyn till bestämmelsen i 11 kap. 8 § regeringsformen regleras på ett generellt tillämpbart sätt. Mitt förslag har utformats mot den bakgrunden.

Jag finner det angeläget att markera vikten av den restriktivitet som måste råda vid regeringens prövning av om en viss anläggning skall undantas från vetorätten. Undantag bör komma i fråga endast om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att den kommer till stånd inom landet. Vidare bör gälla att undantag inte får göras om en lämplig plats anvisats inom en annan kommun som kan antas godta en placering där. Undantag får inte heller medges om en annan plats bedöms vara lämpligare för anläggningen. Därvid skall beaktas platsens lämplighet för verk-

samheten från miljösynpunkt och tekniska, ekonomiska samt sociala utgångspunkter. Etableringens samhällsekonomiska kostnader bör även beaktas. Det räcker inte att anläggningen är av stort intresse, exempelvis ekonomiskt och sysselsättningsmässigt eller som komplettering till företagets övriga verksamhet. Dessutom måste krävas att den fyller ett behov för landet i sin helhet eller för en större region. Det skall också visas att det är av avgörande betydelse att den kommer till stånd inom landet.

Kravet på att det skall vara synnerligen angeläget att anläggningen lokaliseras inom landet gör att antalet anläggningar där ett undantag från vetorätten kan bli nödvändigt blir mycket begränsat. Det normala vid hanteringen av dessa ärenden bör vara att företaget och kommunen kan komma fram till en samförstånds lösning så att varken vetorätten eller möjligheten att undanta vissa anläggningar från denna behöver utnyttjas.

I fråga om vilken typ av anläggningar som kan komma att uppfylla de nämnda kriterierna vill jag anföra följande.

Som exempel på anläggningar av sådan vikt att de måste kunna lokaliseras inom landet kan nämnas anläggningar av betydelse för landets självförsörjning i en avspärrningssituation eller för rikets försvar och säkerhet eller anläggningar som i övrigt är mycket viktiga för landet. Anläggningar för slutligt omhändertagande av miljöfarligt avfall och stora anläggningar som är nödvändiga led i vår energiförsörjning är exempel på sådana anläggningar.

Omfattande förberedelser pågår för att på ett säkert sätt ta hand om och slutförvara avfall från våra kärnkraftverk. Anläggningar för mellanlagring och slutförvaring av kärnämne eller kärnavfall är ett annat exempel på anläggningar som måste kunna lokaliseras inom landet.

Som jag tidigare framhållit får anläggningar som kan bli nödvändiga i olika delar av landet för att fullfölja riksdagens energipolitiska beslut i samband med kärnkrafts avvecklingen en särskild betydelse i ett nationellt perspektiv.

Enligt utredningen skall undantag från vetorätten kunna göras i fråga om

- energianläggningar med en tillförd effekt av minst 200 megawatt,
- anläggningar med anknytning till energiförsörjningen och med stor omgivningspåverkan,
- anläggningar för omhändertagande av kärnavfall,
- anläggningar för omhändertagande av miljöfarligt avfall från hela landet.

I likhet med många remissinstanser delar jag utredningens uppfattning om att undantag från vetorätten bör kunna göras i fråga om anläggningar som har till uppgift att ta hand om använt kärnbränsle och annat kärnavfall och omhändertagande av miljöfarligt avfall.

När det gäller anläggningar för förvaring av använt kärnbränsle och annat kärnavfall bör undantag från vetorätten endast kunna göras beträffande de största anläggningarna som är nödvändiga för mellan- och slutförvaringen. Av definitionen i 2 § 2 och 3 lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet följer att förvaringen avser såväl kärnämne som kärnavfall. Bestämmelsen om undantag från vetorätten bör utformas i enlighet härmed. Endast sådana

anläggningar som prövas av regeringen enligt lagen (1984:3) om kärnteknik verksamhet bör omfattas av undantaget. På motsvarande sätt har regeringens prövning av kärntekniska anläggningar begränsats enligt 4 kap. 1 § första stycket 6.

I avsnitt 2.3 har jag föreslagit att prövningsplikten beträffande anläggningar för slutligt omhändertagande av miljöfarligt avfall inte skall begränsas till enbart sådana som har till uppgift att behandla avfall från hela landet. Enligt mitt förslag skall anläggningar för slutligt omhändertagande av miljöfarligt avfall som huvudsakligen härrör från andra inrättningar prövas av regeringen om mer än 10 000 ton avfall förbränns eller på annat sätt slutligt omhändertas vid anläggningen per år. Enligt min mening bör undantag från vetorätten endast kunna göras beträffande sådana anläggningar.

I fråga om vilka energianläggningar som skall kunna undantas från vetorätten gör jag följande bedömning. Som jag tidigare anført anser jag, i likhet med åtskilliga remissinstanser, att utredningens förslag till utvidgning av 4 kap. 1 § NRL beträffande energianläggningar är alltför opreciserat. Enligt mitt förslag skall endast – utöver större förbränningsanläggningar – stora gruppstationer för vindkraft och större anläggningar för lagring av naturgas bli tillståndspliktiga. Motsvarande precisering måste göras i fråga om undantag från vetorätten.

Starka skäl talar för att undantag skall kunna göras i fråga om förbränningsanläggningar om anläggningen har en tillförd effekt om minst 200 megawatt. Enligt min mening torde ett antal stora förbränningsanläggningar eldade med t. ex. naturgas och biobränsle bli nödvändiga inslag i vår energiförsörjning under de närmaste åren. Den prövningsordning som följer av NRL, och de förslag till kompletteringar i fråga om förfarandet i undantagsärenden som jag föreslår i det följande, garanterar att en från nationell synpunkt synnerligen angelägen förbränningsanläggning som den berörda kommunen avstyrker, endast kan få regeringens tillstånd efter mycket ingående överväganden och efter prövning av rimliga alternativa lokaliseringsplatser i andra kommuner. Det är enligt min mening nödvändigt att regeringen därigenom får möjlighet att ytterst ansvara för att riksdagens energipolitik kan fullföljas.

Med hänsyn till de skäl som jag nu har anført bör undantag från vetorätten även kunna göras i fråga om sådana större gruppstationer för vindkraft som i fortsättningen skall prövas av regeringen enligt 4 kap. 1 §.

Att undantag måste kunna göras beträffande större anläggningar för lagring av naturgas framstår som uppenbart nödvändigt och torde knappast kunna ifrågasättas mot bakgrund av sådana anläggningars grundläggande betydelse för naturgasens användning i vårt land.

Med hänvisning till statens möjligheter att med ett planföreläggande bryta det kommunala självbestämmandet över mark och vatten för anläggningar som är av riksintresse enligt NRL, anser Svenska kommunförbundet att de anläggningar som räknas upp i 4 kap. 1 § NRL bör omfatta alla kända anläggningstyper med stor omgivningspåverkan. Förbundet anser vidare att 4 kap. NRL bör kompletteras med en bestämmelse som ger kommunen vetorätt i fall då det är uppenbart att den aktuella anläggnings-

typen har motsvarande omgivningspåverkan som de i 4 kap. 1 § uppräknade.

Det är enligt min mening angeläget att den förstnämnda frågan bearbetas mer ingående innan förslag lämnas till riksdagen. Jag vill även erinra om att regeringen inte får lämna tillstånd till anläggning som prövas enligt 4 kap. 2 § NRL, om inte kommunfullmäktige har tillstyrkt detta.

Några remissinstanser pekar på att det förhållandet att regeringen kan lämna tillstånd till en anläggning mot en kommuns vilja, innebär att det samtidigt måste finnas garantier för att den berörda kommunen initierar den detaljplaneläggning som behövs för att regeringens beslut skall kunna genomföras. Enligt 12 kap. 6 § PBL får regeringen förelägga kommunen att inom en viss tid anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, om det behövs för att tillgodose ett riksintresse enligt naturresurslagen. Om kommunen mot förmodan inte rättar sig efter ett beslut om planföreläggande, måste möjlighet finnas att på annat sätt anta, ändra eller upphäva en plan som motverkar ett angeläget övergripande intresse. Som en sista utväg har därför regeringen möjlighet att enligt bestämmelserna i 12 kap. 7 § PBL upprätta och anta den nödvändiga planen. Enligt plan- och bostadsverket, vars uppfattning jag delar, innebär detta tillräckliga garantier för att det aktuella området också kommer att detaljplaneläggas i den utsträckning som behövs.

2.6 Alternativa lokaliseringsplatser m. m. och miljökonsekvensbeskrivningar

Mitt förslag: Undantaget från vetoregeln skall inte tillämpas om det finns en kommun som frivilligt anvisar en lämplig plats för anläggningen. Till en ansökan bör fogas lämpliga lokaliseringsalternativ. Sökanden skall kunna presterat miljökonsekvensbeskrivningar.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att sökanden i ett lokaliseringsärende där undantag kan komma att göras från den kommunala vetorätten skall presentera förslag till lokaliseringsplatser i flera kommuner.

Sökanden skall vidare enligt utredningen redovisa miljökonsekvensbeskrivningar.

Remissinstanserna: Flertalet kommuner och statliga myndigheter är positiva till att alternativa lokaliseringsplatser kan prövas. Enligt Svenska kommunförbundet är kravet av så grundläggande betydelse att det bör komma till direkt uttryck i lagen. Vid avvägningar mellan alternativa lokaliseringar är det enligt förbundet nödvändigt att kommunernas synpunkter på de lokala förutsättningarna tillmäts mycket stor betydelse.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser att det redan av lagtexten bör framgå att undantagsregeln endast får tillämpas om det inte finns någon alternativ och för verksamheten lämplig placering i en kommun som tillstyrkt etableringen. Svensk kärnbränslehantering AB framhåller att ut-

redningens formulering "ingen lämpligare plats stått att finna" vid en strikt tolkning kan innebära att det måste bevisas att det inte finns några bättre platser i Sverige.

Flera remissinstanser bl. a. plan- och bostadsverket, statens naturvårdsverk och Svenska naturskyddsföreningen anser att utredningens förslag att miljökonsekvensbeskrivningar ska göras och att alternativa lokaliseringsplatser i olika kommuner ska beskrivas bör ges uttryck i lagtext. Naturvårdsverket anser att kraven på alternativredovisning bör gälla alla verksamheter som prövas enligt 4 kap. NRL.

Skälen för mitt förslag:

Alternativa lokaliseringsplatser

Minskad central styrning av planläggningen, större lokalt inflytande och en allt större medvetenhet och kunskap om miljöfrågor har hos allmänheten skärpt uppmärksamheten på valet av lämpliga platser för sådana anläggningar som är miljöstörande eller befaras komma att bli det. En utgångspunkt för samhällsplaneringen bör vara att begränsa miljöstörande anläggningars inverkan så mycket som möjligt och att genom bl. a. val av teknik minska störningarna på miljön.

Vid val av de alternativa platser som bör analyseras och jämföras vid prövning av en anläggning för vilken ett undantag från vetorätten kan bli nödvändig, bör man fästa stort avseende vid de kriterier för lokalisering som har betydelse från nationell synpunkt. Som exempel på sådana kan nämnas de krav som verksamheten kan ställa på särskilda geologiska förhållanden, tillgång till djuphamn eller på särskilda transportförhållanden.

Avgörande i detta skede är också varje områdes miljömässiga, tekniska, ekonomiska m. fl. förutsättningar för etablering. I vissa fall är ett realistiskt urval av lämpliga platser regionalt begränsat. När avvägning skall göras mellan alternativa platser måste de långsiktiga konsekvenserna för miljön och hushållningen med mark och vatten liksom kommunernas synpunkter på de lokala förutsättningarna tillmätas mycket stor betydelse. Geografiska, infrastrukturella och befolkningsmässiga förhållanden har grundläggande betydelse. Eventuella motstående eller konkurrerande intressen såsom rekreations-, bevarande- eller exploateringsintressen måste också beaktas. Kommunernas intentioner härvidlag bör normalt framgå av deras översiktsplaner.

Om det vid val av plats finns flera som ur nationell synvinkel förefaller likvärdiga, bör den plats väljas där en lokalisering medför den minsta skadan på motstående intressen och bäst främjar en från allmän synpunkt lämplig utveckling. Liksom när det gäller avvägningar i övrigt mellan skilda anspråk på markanvändning skall särskild hänsyn tas till långsiktiga och för samhället gemensamma behov. Den beskrivning av etableringens miljökonsekvenser som sökanden enligt min mening skall presentera blir i detta sammanhang ett viktigt urvalsinstrument.

Valet kan slutligen komma att stå mellan flera i och för sig lämpade

områden i olika kommuner men där en kommun, som har den plats som framstår som mest lämpad, avstyrkt medan andra ställt sig positiva till etablering. I sådant fall bör naturligtvis en plats inom en kommun som tillstyrker lokalisering väljas. En sådan lösning är dessutom mer förenlig med principen om den kommunala självstyrelsen och det aktuella företags intresse av att uppnå en samförstånds lösning.

En verklig svårighet uppträder först om ingen kommun är beredd att anvisa ett lämpligt område. Om regeringen därvid finner det oundgängligen nödvändigt att utnyttja undantagsregeln med hänsyn till det nationella intresset, får ett sådant beslut om lokalisering inte minska företagets ansvar för att ge nödvändig information till den berörda kommunen och till allmänheten så att alla konsekvenser av lokaliseringen blir korrekt belysta.

När verksamheten etablerats behövs en fortlöpande kontroll och tillsyn så att det lokaliserade företaget tillvaratar varje möjlighet till effektivare hantering av sin verksamhet från miljösynpunkt. Denna kontroll ankommer på tillsynsmyndigheterna.

Ansökan skall omfatta minst två alternativa lokaliseringsplatser i olika kommuner där likvärdiga utredningar har genomförts och sammanställts av företaget bl. a. på basis av den information som inhämtats från berörda myndigheter under samrådsskedet. Bl. a. bör företaget ange i vad mån lokaliseringalternativen överensstämmer med allmänna intressen i översiktsplanerna. I mycket speciella fall, t. ex. då det kan styrkas att etableringen inte lämpligen kan ske på annat än en plats, bör företaget kunna medges undantag från skyldigheten att redovisa fullständiga uppgifter om lokaliseringalternativ i andra kommuner.

Jag vill betona att kravet på redovisning av mer fullständiga uppgifter om lokaliseringalternativ i olika kommuner bör ställas endast då ett undantag från den kommunala vetorätten sätts ifråga. Det är enligt min mening det berörda företags ansvar att bedöma om situationen är sådan att en tillämpning av undantagsbestämmelserna kan komma att aktualiseras, varvid en avsevärt mer ingående analys av lokaliseringalternativ behövs jämfört med normal prövning enligt 4 kap. NRL. Det ligger också i företagets intresse att se till att sådana utredningar görs om konsekvenserna av de olika lokaliseringalternativen som bedöms nödvändiga av berörda kommuner.

I likhet med många remissinstanser, bl. a. hovrätten över Skåne och Blekinge och plan- och bostadsverket, anser jag att tydligt uttryck bör ges i lagtexten för att en kommun inte bör kunna tvingas på en anläggning, om en annan kommun godtar denna på en plats som är i och för sig lämplig, låt vara att placering inom den förstnämnda kommunen är lämpligare. Först när det inte finns någon frivilligkommun med en för anläggningen lämplig etableringsplats, bör det alltså komma i fråga att bryta ett kommunalt veto. Mitt förslag till 4 kap. 3 § andra stycket har utformats med denna utgångspunkt.

Däremot behöver kravet på redovisning av lokaliseringalternativ inte införas i lagtexten. Det är ändå naturligt vid tillämpningen av NRL att undersöka lämpliga lokaliseringalternativ.

Jag delar naturvårdsverkets uppfattning att det ligger i sakens natur att en miljökonsekvensbeskrivning skall fogas till ansökan i varje ärende där verksamheten har sådan betydelse att NRL-prövning skall ske. Jag anser det vara naturligt att berörd kommun och länsstyrelse med hänsyn till dessa myndigheters starka ställning i markanvändnings- och miljöfrågor, kommer att ha ett väsentligt inflytande i frågan om vilka krav som bör ställas på en sådan beskrivning. Det ligger naturligt i företagens intresse att söka tillgodose de behov av upplysningar om miljökonsekvenserna m. m. som dessa myndigheter uttrycker. Remissbehandlingen och den breda granskning av ansökningshandlingarna ger enligt min mening goda förutsättningar för att det utredningsarbete som behövs utförs på ett sådant sätt att det i tillståndsärendet uppfyller berättigade krav på objektivitet. Beskrivningen skall utvisa den tänkta industrilokaliseringens effekter på natur- och kulturmiljön, på människors hälsa och säkerhet och på allmänna markanvändningsintressen lokalt och regionalt. Naturvårdsverket och plan- och bostadsverket har för närvarande ett utredningsuppdrag från regeringen vad gäller miljökonsekvensbeskrivningar. Enligt uppdraget skall bl. a. utredas hur miljökonsekvensbeskrivningar skall utformas som beslutsunderlag i sådana ärenden där en viss åtgärd eller verksamhet får en väsentlig inverkan på miljöförhållandena och hushållningen med naturresurser. Jag vill också erinra om att Sverige deltar i det internationella miljösamarbetet med att utveckla formerna för miljökonsekvensbeskrivningar inom ECE och Nordiska ministerrådet.

Enligt min mening gör sig ett behov av miljökonsekvensbeskrivningar gällande i fråga om alla de anläggningar som är provningspliktiga enligt 4 kap. 1 § NRL.

Med tanke på de möjligheter regeringen självklart har att föranstalta om en tillfredsställande utredning och då frågor om miljökonsekvensbeskrivning redan är föremål för berörda myndigheters övervägande, finner jag att miljökonsekvensbeskrivningar skall regleras i lag men först när uppdraget har redovisats.

Jag vill redan nu framhålla att det enligt min mening bör ankomma på sökanden att utforma och bekosta beskrivningen av miljökonsekvenser av etableringar som provas enligt 4 kap. NRL.

2.7 Förfarandet i undantagsärenden

Utredningen har bedömt att de ärenden där undantag från vetorätten inte kan uteslutas bör kunna inrymmas i det nuvarande provningsförfarandet, med den skärpning av kraven på redovisning av möjliga alternativa lösningar och av de miljökonsekvensbeskrivningar som jag redovisat i föregående avsnitt. Utredningen har beskrivit hur ett undantagsärende bör handläggas. Jag ställer mig bakom utredningens bedömning. Utredningens beskrivning framgår av *bilaga 4*.

I enlighet med vad jag nu anfört har det inom bostadsdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m.

4 Specialmotivering

3 kap. 4§

Enligt mitt förslag till ändring av 4 kap. 1 § skall regeringen i framtiden pröva tillkomsten av större gruppstationer för vindkraft och större lager för naturgas. Ändringen i 3 kap. 4 § andra stycket innebär att sådana anläggningar inte omfattas av förbudet mot lokalisering inom de s. k. högexploaterade kustområdena.

Skälen för ändringen framgår av den allmänna motiveringen, avsnitt 2.4.

4 kap. 1 §

Ändringarna omfattar paragrafens första stycke och innebär att punkt 7 ändras samt att tre nya punkter, 8–10, införs. I enlighet med *lagrådets* förslag har av redaktionella skäl de nya punkterna placerats före nuvarande punkt 8, som därför fått beteckningen punkt 11.

Med ändringen i **punkt 7** uttrycks att prövningen skall kunna omfatta även anläggningar som är avsedda för eldning med andra bränslen än fossila, t. ex. biobränsle eller avfall.

De nya punkterna 8–10 avser vissa anläggningar med anknytning till energiförsörjningen, 8–9, och stora behandlingsanläggningar för miljöfarligt avfall, 10.

Med gruppstation för vindkraft, **punkt 8**, avses en anläggning som består av minst tre vindkraftsaggregat vilka har gemensam anslutning till kraftledningsnätet. Endast anläggningar som har en minsta sammanlagd uteffekt av 10 megawatt omfattas av bestämmelsen.

En anläggning som består av endast ett eller två aggregat eller med lägre uteffekt än 10 megawatt skall inte prövas obligatoriskt enligt punkt 9. Den prövning som sker enligt plan- och bygglagen genom att detaljplan upprättas och bygglov beviljas är tillfyllest. Vid prövningen enligt plan- och bygglagen skall NRL tillämpas enligt 2 kap. 2 § PBL.

Anläggningar som avses i **punkt 9** har kapacitet att lagra stora volymer naturgas. Endast anläggningar med lagringskapacitet av minst 50 miljoner normal kubikmeter naturgas skall omfattas av prövningen.

Punkt 10 omfattar större anläggningar med uppgift att slutligt omhänderta miljöfarligt avfall. Vad som avses är verksamheter för behandling av sådana speciella typer av kemiskt avfall som motiverar tillkomsten av särskilda anläggningar. Bestämmelserna gäller endast sådana anläggningar vari minst 10 000 ton miljöfarligt avfall varje år förbränns eller på annat sätt slutligt omhändertas.

I bestämmelsen förekommer begreppet miljöfarligt avfall. Härmed me-

nas sådant kemiskt avfall som kan medföra skada på människors hälsa eller i miljön. Vid bedömningen av vad som avses med miljöfarligt avfall bör som utgångspunkt tas vad som anges i förordningen (1985:841) om miljöfarligt avfall. Förordningen, som har meddelats med stöd av lagen (1985:426) om kemiska produkter, skall tillämpas på fast eller flytande avfall av följande slag:

1. oljeavfall,
2. lösningsmedelsavfall,
3. färg- eller lackavfall,
4. limavfall,
5. starkt surt eller starkt alkaliskt avfall,
6. avfall som innehåller kadmium,
7. avfall som innehåller kvicksilver,
8. avfall som innehåller antimon, arsenik, barium, beryllium, bly, kobolt, koppar, krom, nickel, selen, silver, tallium, tenn, vanadin eller zink,
9. avfall som innehåller cyanid,
10. avfall som innehåller PCB,
11. bekämpningsmedelsavfall,
12. laboratorieavfall.

De angivna huvudgrupperna av miljöfarligt avfall har kompletterats med en vägledande förteckning utfärdad av statens naturvårdsverk. Uppräkningen kan med hänsyn till utvecklingen komma att förändras.

Anläggningar som inte omfattas av den obligatoriska prövningen enligt 4 kap. 1 § kan i det särskilda fallet bli föremål för prövning enligt 4 kap. 2 § NRL.

4 kap. 3 §

Ändringen omfattar andra stycket.

Bestämmelsen, som har formulerats i enlighet med *lagrådets* förslag, innebär att regeringen i vissa undantagssituationer får meddela tillstånd till en anläggning trots att kommunfullmäktige inte tillstyrkt detta. Kravet på att det skall vara synnerligen angeläget att anläggningen i fråga lokaliseraras inom landet ger uttryck för den restriktivitet som skall gälla vid bedömningen av om en verksamhet skall kunna undantas från den kommunala vetorätten.

Enligt det nya andra stycket gäller också att undantag inte får göras om en lämplig plats för den tilltänkta anläggningen anvisats inom en annan kommun som kan antas godta en placering där. De ärenden det här gäller är av sådan karaktär att det finns anledning att utgå från att regeringen får kännedom om kommuner som är beredda att frivilligt ta emot anläggningar av här ifrågakarande art.

Om det inte finns någon frivillig kommun som kan anvisa lämplig plats får enligt bestämmelsen undantag ändå inte göras från vetorätten om en annan plats bedöms vara lämpligare än den som undantaget avser. I ett sådant fall kan en ansökan inte bifallas utan i stället får förutsättningarna prövas för att ge ett tillstånd till den andra, lämpligare platsen. I sammanhanget måste givetvis sökandens möjligheter att bedriva verksamheten på en annan plats än den som avses med ansökan tillmätas stor betydelse.

Det åligger regeringen som tillståndsmyndighet att vid ett beslut enligt NRL noggrant bevaka att en verksamhet förläggs till den för ändamålet lämpligaste platsen. I detta ligger också att regeringen av sökanden kan kräva ett tillfredsställande utredningsunderlag, se avsnitt 2.6.

Samtidigt måste regeringen i ett beslut kunna redovisa konkreta och påtagliga skäl för att en annan plats kan bedömas vara lämpligare än den som avses med en ansökan. Med tanke på ärendenas beskaffenhet finns det anledning att utgå från att regeringen i ett ärende får riklig tillgång till uppgifter om eventuellt lämpliga alternativa lokaliseringar. Denna fråga har berörts i den allmänna motiveringen, se avsnitt 2.6.

Frågan om att förlägga en verksamhet till en alternativ plats kommer i sin tur att behandlas som ett särskilt tillståndsärende. Därvid kan fråga om tillämpning av vetoreglerna aktualiseras även i fråga om den kommun som inrymmer den alternativa lokaliseringsplatsen.

De anläggningar som skall kunna undantas från den kommunala vetorätten har begränsats i jämförelse med de prövningspliktiga anläggningarna i 4 kap. 1 §.

Andra stycket punkt 1 avser sådana kärntekniska anläggningar som har till uppgift att omhänderta kärnämne eller kärnavfall. Bestämmelsen avser mellanlager och slutförvar. Endast sådana anläggningar som skall tillståndsprövas av regeringen enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet omfattas av regeln. Avfallsanläggningar som enligt bemyndigande i lagen om kärnteknisk verksamhet prövas av statens strålskyddsinstitut eller statens kärnkraftinspektion omfattas alltså inte av bestämmelsen. Begreppen kärnämne och kärnavfall definieras i 2 § 2 och 3 lagen om kärnteknisk verksamhet.

Andra stycket punkt 2 avser större förbränningsanläggningar och vindkraftsanläggningar, större anläggningar för lagring av naturgas och större anläggningar för slutligt omhändertagande av miljöfarligt avfall.

Anläggningarna har beskrivits närmare i specialmotiveringen till 4 kap. 1 §.

5 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslaget till lag om ändring i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden lagt fram.

Sammanfattning

Vissa större industrianläggningar får enligt 4 kap. naturresurslagen inte etableras utan tillstånd av regeringen. Enligt nu gällande regler får regeringen lämna tillstånd till en sådan anläggning endast om den berörda kommunen har tillstyrkt en lokalisering. Kommunens inflytande i detta sammanhang brukar kallas den kommunala vetorätten.

Vid behandlingen av förslaget till naturresurslag ansåg riksdagen att det i vissa undantagssituationer måste finnas en möjlighet för regeringen att mot en kommuns avstyrkan lämna tillstånd till en lokalisering. Riksdagen ansåg att frågan behövde övervägas ytterligare bl. a. mot bakgrund av vilka utredningar m. m. som skall läggas till grund för ett tillståndsbeslut och hur kommunens synpunkter skall komma till uttryck beträffande detaljlokaliseringen och anläggningens utformning i övrigt.

En utgångspunkt för kommitténs arbete borde enligt direktiven vara att kommunen liksom i dag bör ha ett mycket starkt inflytande även över tillkomsten av etableringar som är av stor betydelse för landet.

För att ta del av kommunernas erfarenheter av kontroversiella industrietableringar har kommittén inbjudit kommunpolitiker till sammanträde med kommittén. Vidare har kommittén inbjudit representanter för aktuella industrigrenar och myndigheter.

Mot bakgrund av vad som kom fram vid dessa sammanträden och med ledning av vad kommittén i övrigt erfarit föreslår vi att lokaliseringen av anläggningar med uppgift att från hela landet ta hand om miljöfarligt avfall skall prövas enligt 4 kap. naturresurslagen. Detta innebär att regeringen skall pröva lokaliseringen av sådana anläggningar.

Vidare föreslår vi att regeringsprövningen beträffande anläggningar för energiförsörjningen utvidgas så att även andra anläggningar med stor påverkan på omgivningen omfattas av prövningsplikten än sådana som är avsedda för fossilt bränsle och har en tillförd effekt om minst 200 megawatt.

Den kommunala vetorätten skall finnas kvar. Endast i vissa noggrant definierade situationer och för vissa särskilt angivna anläggningar skall regeringen få meddela tillstånd till en anläggning utan att kommunen tillstyrkt etableringen. Det kan vara fallet om det är av stort nationellt intresse att en anläggning kommer till stånd, om en etablering inom landet är nödvändig och om de lokala miljöeffekterna kan godtas. De anläggningar som kommittén föreslår skall kunna undantas från den kommunala vetorätten är sådana som krävs för omhändertagande av kärnavfall eller miljöfarligt avfall samt anläggningar som är av särskild betydelse för den framtida energiförsörjningen.

En nyhet är att företaget i kontroversiella lokaliseringsärenden måste

redovisa flera lika väl utredda lokaliseringsalternativ i olika kommuner i sin ansökan. Detta har i sin tur medfört vissa ändringsförslag beträffande regeringens handläggning av ärenden enligt 4 kap. naturresurslagen.

En annan nyhet är kravet på att det sökande företaget skall redovisa en s. k. miljökonsekvensbeskrivning för var och en av de platser man anser kan komma i fråga för lokalisering.

Ändringarna har tillkommit i syfte att säkra valet av den lämpligaste platsen för lokalisering av den typ av anläggningar med stor miljöpåverkan som berörs i lagstiftningen och därvid stärka kommunernas ställning i samband med lokaliseringsprövning av industrianläggningar.

Vpk:s, centerpartiets och miljöpartiets ledamöter har utvecklat sina ståndpunkter i särskilda reservationer fogade till kommitténs förslag.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m.

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 1 och 3 §§ i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m.¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. Tillåtlighetsprövning av industrianläggningar m. m.

1 §

Följande slag av nya anläggningar får inte utföras utan tillstånd av regeringen:

1. järn- och stålverk, metallverk och ferrolegeringsverk,
2. massafabriker och pappersbruk,
3. fabriker för raffinering av råolja eller för tung petrokemisk produktion,

4. fabriker för framställning av baskemikalier eller gödselmedel,
5. cementfabriker,

6. anläggningar för kärnteknisk verksamhet som prövas av regeringen enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet samt anläggningar för att bryta uranhaltigt material eller andra ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle,

7. anläggningar för eldning med fossilt bränsle om anläggningen har en tillförd effekt om minst 200 megawatt,

7. energianläggningar med en tillförd effekt om minst 200 megawatt samt andra anläggningar med anknytning till energiförsörjningen och med stor omgivningspåverkan,

8. anläggningar för att utvinna ämnen eller material inom de områden som anges i 3 kap. 5 §,

9. anläggningar med uppgift att från hela landet eller i ett internationellt samarbete ta hand om miljöfarligt avfall.

Tillstånd av regeringen krävs även för att bygga plattformar som är avsedda att användas vid utvinning av olja eller gas inom havsområden och för att ankra eller förtöja sådana plattformar för reparation, ombyggnad eller av annan anledning.

3 §

Tillstånd enligt 1 eller 2 § får lämnas om hinder inte möter på grund av bestämmelserna i 2 eller 3 kap. eller med hänsyn till andra allmänna planeringssynpunkter och om kommunfullmäktige har tillstyrkt att tillstånd lämnas.

¹ Lagen omtryckt 1987:247.

Om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att en anläggning för omhändertagande av kärnavfall, en anläggning för energiförsörjning av sådan typ som i 4 kap. 1 § 7 p. sägs eller en anläggning för omhändertagande av miljöfarligt avfall från hela landet kommer till stånd och om ingen lämpligare plats för anläggningen har stått att finna, får dock regeringen lämna tillstånd även om kommunfullmäktige inte har tillstyrkt detta.

Efter remiss har yttrande kommit in från överbefälhavaren, överstyrelsen för civil beredskap, statens räddningsverk, socialstyrelsen, banverket, vägverket, sjöfartsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, statens geotekniska institut, riksantikvarieämbetet, universitets- och högskoleämbetet, fiskeristyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, plan- och bostadsverket, statens industriverk, Sveriges geologiska undersökning, statskontoret, statens naturvårdsverk, koncessionsnämnden för miljöskydd, statens strålskyddsinstitut, statens energiverk, energiforskningsnämnden, statens vattenfallsverk, statens kärnkraftinspektion, statens kärnbränslenämnd, samrådsnämnden för kärnavfallsfrågor, Svea hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, kammarrätten i Göteborg, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Jönköpings, Kalmar, Malmöhus, Hallands, Älvsborgs, Skaraborgs, Örebro, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Svenska naturskyddsföreningen, Sveriges advok[Batsamfund, Sveriges industriförbund, Svenska kraftverksföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges fiskares riksförbund, Näringslivets byggnadsdelegation, Svensk Avfallskonvertering AB och Svensk Kärnbränslehantering AB.

Riksrevisionsverket, kommittén (ME 1989:04) om översyn av miljöskyddslagstiftningen, Värmeverksföreningen, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation och KRAFTSAM har förklarat att de avstår från att yttra sig.

Universitets- och högskoleämbetet har bifogat yttranden från Lunds universitet, Stockholms universitet och Uppsala universitet, länsstyrelsen i Jönköpings län från kommunerna Gnosjö, Jönköping och Nässjö samt Landsorganisationen i Sverige från Svenska fabriksarbetareförbundet.

Vidare har efter remiss yttrande kommit in från följande kommuner i bokstavsordning Ale, Alingsås, Alvesta, Aneby, Arjeplog, Askersund, Avesta, Bengtsfors, Berg, Bjuv, Boden, Bollnäs, Borgholms, Botkyrka, Boxholm, Bromölla, Burlöv, Båstad, Dals-Ed, Degerfors, Eksjö, Emmaboda, Enköping, Eskilstuna, Fagersta, Falkenberg, Falköping, Falun, Flen, Färjelanda, Gagnef, Gislaved, Gnosjö, Gotland, Grästorp, Gullspång, Gällivare, Gävle, Göteborg, Götene, Hallsberg, Hallstahammar, Halmstad, Hedemora, Hammarö, Haninge, Heby, Helsingborgs, Herrljunga, Hofors, Huddinge, Hudiksvall, Håbo, Härnösand, Härryda, Jokkmokk, Kalix, Kalmar, Karlshamn, Karlstad, Katrineholm, Kramfors, Kristianstad, Kristinehamn, Krokom, Kumla, Kungsbacka, Kungälv, Kävlinge, Laholm, Landskrona, Lerum, Lilla Edet, Lindesberg, Linköping, Ljungby, Lomma, Ludvika, Luleå, Lund, Lysekil, Malmö, Malå, Mariestad, Mark, Markaryd, Mellerud, Mjölby, Mora, Motala, Munkedal, Munkfors, Mölndal, Mönsterås, Norberg, Nordanstig, Nordmaling, Norrköping, Norrtälje, Nybro, Nyköping, Nynäshamn, Nässjö, Ockelbo, Orust, Oskarshamn, Ovanåker, Partille, Piteå, Robertsfors, Ronneby, Sala, Salem, Sandviken, Simris-

hamn, Sjöbo, Skellefteå, Skinnskatteberg, Skurup, Smedjebacken, Sorsele, Sotenäs, Stenungsund, Stockholm, Storuman, Strömstad, Strömsund, Sundsvall, Sunne, Svalöv, Svedala, Svenljunga, Sävsjö, Söderhamn, Söderköping, Södertälje, Tanum, Tierp, Timrå, Tingsryd, Tjörn, Tomelilla, Torsby, Torsås, Tranemo, Uddevalla, Umeå, Upplands-Bro, Uppvidinge, Vadstena, Vallentuna, Vansbro, Vara, Varberg, Vaxholm, Vellinge, Vindeln, Vårgårda, Vänersborg, Vännäs, Värnamo, Västervik, Västerås, Växjö, Ydre, Ystad, Årjäng, Åsele, Åtvidaberg, Älmhult, Älvdalen, Älvkarleby, Öckerö, Ödeshög, Örebro, Örkellunga, Örnköldsvik, Östhammar och Östra Göinge.

Kommunerna Danderyd, Dorotea, Ekerö, Forshaga, Hultsfred, Hylte, Härjedalen, Högsby, Hörby, Höör, Järfälla, Kungsör, Lessebo, Mörbylånga, Nacka, Norsjö, Olofström, Skara, Vetlanda och Ånge har förklarat att de avstår från att yttra sig.

Skrivelser har dessutom kommit in från Astma - Allergiföreningen i Jämtlands län, Bäckedals folkhögskola, Folkkampanjens mot kärnkraft och kärnvapen lokalförening i Nyköping och Sundsvall/Timrå, Friluftsförbundet, Svenska naturskyddsföreningens kretsar för Härryda, nedre Härjedalen, Söderköping och Vattudalen, NO-lärare vid södra skolan i Sveg, Svenska gasföreningen, Rossöns miljögrupp, Ystads biologiska förening, Ålidshems församlings kyrkoråd och Önetgruppen i Östersund. Vidare har kommit in ett flertal skrivelser från vissa av de politiska partiernas lokalavdelningar (miljöpartiet de gröna, kristdemokratiska samhällspartiet, centerpartiet och moderata samlingspartiet) och enskilda.

2.5 Hur undantagsärenden skall handläggas

Kommittén bedömer att de få ärenden där undantag från vetorätten inte kan uteslutas bör kunna inrymmas i det nuvarande prövningsförfarandet, med den skärpning av kraven på redovisning av möjliga alternativa lösningar och av deras miljökonsekvenser som ett sådant undantagsbeslut motiverar.

Företagets förberedelser

Redan innan ett företag ger in en ansökan enligt 4 kap. naturresurslagen bör företaget genom kontakt med regeringskansliet och berörda länsstyrelser inom de delar av landet som bedöms vara tänkbara för lokaliseringen, söka ta reda på inom vilka områden som lokaliseringalternativ bör sökas med hänsyn till företagets behov och till övergripande planeringsintressen. Utgångspunkten bör därefter vara att företaget självt skall svara för att i samråd med lokala och regionala myndigheter ta fram ett så välunderbyggt prövningsmaterial som möjligt för tänkbara lokaliseringsplatser. Vad företaget redan i samrådsskedet bör bedöma är bl. a. inverkan av en eventuell lokalisering på natur- och kulturmiljön i vid bemärkelse. Etableringens betydelse för näringsliv och sysselsättning måste också undersökas, liksom hur transporter till och från anläggningen påverkar aktuella lokaliseringsorter. Företaget, som ju är expert på sin egen verksamhet, har också ansvar för att ge information till kommunala och statliga myndigheter som är saklig och samtidigt lättillgänglig.

Företaget bör genom kontakt med de kommuner som inrymmer lokaliseringsplatser söka utröna deras intresse för att ta emot den aktuella anläggningen. Det är viktigt att de aktuella kommunerna får tillgång till all information som företaget inskaffat. Det gäller inte minst företagets eget behov av särskilda fysiska förutsättningar på lokaliseringsplatsen, förväntad miljöpåverkan, effekter på näringsliv, sysselsättning och bostadssituation i kommunerna. Annat som kan behöva belysas är transportfrågorna och de faktorer som talar för att anläggningen är av nationell betydelse och måste kunna lokaliseras inom landet. Det är naturligt att varje för etablering aktuell kommun också ges bästa möjliga information om de alternativa lokaliseringsorter i andra kommuner som företaget undersökt.

Det bör vara av värde för företaget att redan i ett tidigt skede kontakta de myndigheter som kan ha synpunkter på verksamhetens betydelse från rikssynpunkt. Det är länsstyrelsens uppgift att informera om vilka myndigheter som bör komma i fråga.

Företagets ansökan

Ett viktigt moment i regeringens handläggning är framställningen av en s.k. uppgiftslista som upprättas i regeringskansliet för varje ärende som

kommer in för prövning. Listan anpassas efter respektive ärendes art och omfattning. Vissa uppgifter krävs alltid, t. ex. beskrivning av verksamheten, markanvändning och miljöeffekter, sysselsättningskonsekvenser, transportbehov och beredskapssynpunkter. Andra uppgifter såsom planerad bränsleförsörjning och vattenbehov, efterfrågas beroende på vilken verksamhet det gäller. Då uppgiftslistan färdigstälts skickas den till företaget som sedan upprättar sin ansökan med ledning av denna.

I ärenden där undantagsbeslut kan bli aktuellt bör företaget redan i sin ansökan till regeringen redovisa vad som kommit fram vid samråden med berörda kommuner och vad företaget har gjort för att tillmötesgå kommunernas intressen. Här gäller det främst åtgärder som vidtagits för att genom information till kommunerna och allmänheten redovisa företagets verksamhet, dess betydelse för samhället och konsekvenserna av en etablering för sysselsättning och miljö. Av särskilt intresse är en redovisning av de miljörisker som kan förknippas med den typ av verksamhet som företaget representerar. Vidare bör företaget visa hur det avser att eliminera eller minimera dessa risker och hur företaget i övrigt är berett att uppfylla de krav som berörda kommuner uppgett sig komma att ställa vid en etablering. Kommunen skall därvid kunna kräva att företaget betalar sådana kostnader som överstiger vad normalt förberedelsearbete för planläggning vanligen medför.

En miljökonsekvensbeskrivning skall fogas till ansökan. Kommittén anser det vara naturligt att kommunen avgör vilka krav som bör ställas på en sådan beskrivning och att det utredningsarbete som behövs utförs av oberoende expertis på företagets bekostnad. Beskrivningen skall utvisa den tänkta industrilokaliseringens effekter på natur- och kulturmiljön, på människors hälsa och säkerhet och på allmänna markanvändningsintressen lokalt och regionalt. Vid kommunens beställning av denna konsekvensbeskrivning bör särskilt uppmärksammas de intressen som miljö- och hälsoskyddsnämnden har att bevaka. För att stödja kommunen när det gäller att bedöma omfattning och innehåll i konsekvensbeskrivningen bör länsstyrelsen ges möjlighet att komma med synpunkter på kommunens beställning men också att bedöma rimligheten i kommunens krav.

Ansökan skall belysa de lokaliseringalternativ som företaget övervägt samt, som vi tidigare framhållit, en fördjupad beskrivning av minst två alternativa lokaliseringsplatser i olika kommuner.

Då ansökan kommit in till regeringen kan den sedvanliga handläggningen för industrilokaliseringsärenden enligt 4 kap. naturresurslagen påbörjas.

Remissförfarandet

Handläggningen av ansökan i regeringen inleds med att ansökan skickas på remiss till myndigheter, organisationer och berörda kommuner. Det är lämpligt att remissen i detta skede "riktas" på så sätt att verksamhetens nationella betydelse, de valda lokaliseringalternativen och miljökonsekvenserna på de berörda lokaliseringsplatserna blir så fullständigt belysta som möjligt.

Kommunens beslutsunderlag

Under förutsättning att företaget i sin ansökan så fullständigt som möjligt sökt belysa den tänkta industrietableringen och dess konsekvenser bör denna tillsammans med den opartiska miljökonsekvensbeskrivningen vara ett viktigt underlag för kommunfullmäktiges prövning av förutsättningarna för att tillstyrka lokalisering i berörda kommuner.

Det är angeläget att kommunerna får en så lång remisstid att de får möjlighet att ta del av de olika sektorsmyndigheternas remissvar och tillräckligt utrymme för politisk behandling innan de fattar beslut i lokaliseringsfrågan.

Regeringens beslut

Då remisstiden gått ut och berörda kommuner lämnat sitt medgivande eller sitt avstyrkande till en lokalisering vidtar regeringens slutliga prövning av ärendet.

Om ingen kommun tillstyrkt lokalisering måste regeringen särskilt uppmärksamma fyra frågor som kommittén anser vara grundläggande när man skall besluta om ett undantag av anläggningar från det kommunala vetot

- Är verksamheten av stor nationell betydelse?
- Är en etablering inom landet nödvändig?
- Är den av företaget förordade platsen det bästa alternativet?
- Kan de lokala miljöeffekterna godtas?

Om kommunen avstyrkt en lokalisering är det naturligtvis av stor vikt att regeringen gör en ingående prövning av det nationella intressets tyngd. För att ett undantag av anläggning från vetorätten skall få beslutas bör krävas en grundlig utredning om behovet av den aktuella anläggningen. Det räcker inte med att anläggningen i fråga är av stort intresse, exempelvis ekonomiskt och sysselsättningsmässigt eller som komplettering till företagets övriga verksamhet. För att anläggningen skall vara av nationellt intresse krävs dessutom att den som sådan fyller ett behov för landet i sin helhet eller för en viss större region. Det skall också visas att det är av avgörande betydelse att den kommer till stånd inom landet.

Regeringens prövning av lokaliseringsalternativen blir särskilt betydelsefull vid en kommunal avstyrkan. Av speciellt intresse är företagets inverkan på natur- och kulturmiljön. Om regeringen finner andra tänkbara alternativ till de av företaget sökta lokaliseringsalternativen kan det resultera i att regeringen avslår företagets ansökan.

Miljöskyddsaspekterna intar en framskjuten plats bland de intressen som skall beaktas vid regeringsprövningen enligt 4 kap. naturresurslagen. Koncessionsnämnden för miljöskydd har därför en viktig roll vid beredningen av dessa tillståndsärenden. Nämnden skall ge en allsidig belysning av miljöskyddsaspekterna. Handläggningen i koncessionsnämnden av remissvar i ärenden som skall prövas av regeringen sker på samma sätt som i övriga ärenden i nämnden. Det innebär bl. a. att nämnden i regel håller offentligt sammanträde och besiktning på de platser som är aktuella. Nämnden kan också föranstalta om ytterligare utredningar.

Miljökonsekvensbeskrivningen för aktuella lokaliseringsplatser har vid regeringens slutliga prövning av ärendet kompletterats med koncessionsnämndens yttrande varför anläggningens samlade miljöeffekter torde var väl utredda. Vi förutsätter således att koncessionsnämnden fullföljer sin beredning av lokaliseringsärendet trots en eventuell kommunal avstyrkan.

Om regeringen finner att ett undantag av anläggningen från vetorätten är nödvändigt vidtar prövningen av de villkor för verksamheten som kan komma att fastställas i tillståndsbeslutet.

2.6 Kommunens ställning vid tillståndsprövning

Den starka ställning som kommunen normalt har i planprocessen medför att kommunerna för att underlätta lokaliseringen kan ställa vissa krav på de företag som önskar etablera sig i kommunen. Kraven eller villkoren kan uppställas i exploateringsavtal och avtalets bestånd kan göras beroende av att kraven blir tillgodosedda. I det läget har kommunen en stark förhandlingsposition, eftersom kommunen kan låta bli att anta den plan som är en förutsättning för företagets möjligheter att etablera sig i kommunen.

Kommunens möjligheter härvidlag kvarstår i och för sig, även i det fall regeringen fattar beslut om lokalisering mot kommunens vilja. Kommunens inflytande har dock, i och med ett sådant regeringsbeslut, naturligtvis påverkats. Det är därför angeläget att kommunen, efter regeringens beslut bereds möjlighet att komma in till regeringen med preciserade krav på anläggningen i fråga, vilka villkor man önskar få tillgodosedda etc.

Vi föreslår därför att regeringens beslut delas upp i två steg.

1. Beslut om att anläggningen i fråga motiverar ett undantag från vetorätten.

Beslut om till vilken plats företaget skall lokaliseras.

Därefter bereds kommunen tillfälle till yttrande angående villkor m. m.

2. Beslut om villkor för etableringen.

Villkor för att tillgodose allmänna intressen Tillstånd enligt 4 kap. naturresurslagen får förenas med villkor för att tillgodose allmänna intressen och göras beroende av att saken inom en viss tid fullföljs genom ansökan om prövning enligt miljöskyddslagen. Med stöd av bestämmelsen kan det exempelvis krävas att sökanden bekostar eller vidtar åtgärder för att tillgodose allmänna intressen, som annars inte skulle kompenseras, eller vidta åtgärder av skadeförebyggande karaktär. Det kan gälla t. ex. en förstärkning av det allmänna vägnätet kring en anläggning som ger upphov till omfattande transporter eller att delta i kostnader för oljeskyddsberedskap m. m. (4 kap. 5 § naturresurslagen, prop. 1985/86: 3 s. 194).

Vid behov kan regeringen även meddela föreskrifter för att tillgodose intressen som regleras i de lagar för vilka tillståndsprövningen enligt 4 kap. naturresurslagen är bindande. Sålunda kan det i vissa fall vara angeläget att t. ex. föreskrifter meddelas om försiktighetsmått som skall iakttas med hänsyn till miljöskyddslagens bestämmelser eller föreskrifter som kan föranledas av en energipolitisk bedömning enligt fastbränslelagens bestämmelser (prop. 1985/86: 3 s. 194).

Regeringen får i händelse av att en lokalisering måste beslutas med stöd

av undantagsmöjligheten i det kommunala vetot därefter ta ställning till de särskilda krav och önskemål som kommunen framfört vid sidan av vad som ovan redovisats. Decentralisering av forskning och utbildning nämndes av kommunföreträdarna som exempel på tänkbara åtgärder. Det kan gälla att utnyttja förutsättningar till ytterligare sysselsättnings- och utbildningsmöjligheter i den berörda kommunen där även insatser från statens sida kan komma i fråga.

Kommittén vill för sin del understryka angelägenheten av att sådana möjligheter prövas och tillvaratas när regeringen fastställer villkoren för tillståndet.

Regeringsbeslutet skall avse etablering på den plats inom kommunen som varit föremål för bedömning när de olika alternativen diskuterats och på vilken bl. a. den nödvändiga miljökonsekvensbeskrivningen genomförts.

Den närmare utformningen av etableringen vad avser anpassning till omgivningen och lokalisering inom anvisat område avgörs av kommunen i samband med detaljplaneringen och bygglovsprövningen.

2.7 Illustration av huvuddragen i lokaliserings och prövningsprocessen

Företagets förberedelser

- * kontakt med regeringskansliet och länsstyrelser
- * utredning av problem som rör miljö- och sysselsättningsfrågor m. m.
- * kontakt med kommuner inom lämpliga områden
- * kommunernas inställning

Företagets ansökan, bör särskilt belysa:

- * verksamhetens betydelse från nationell synpunkt
- * tänkbara lokaliseringsalternativ
- * lokala miljöeffekter

Remiss till myndigheter med flera

Kommunens beslutsunderlag

- * ansökan
- * kommunala planer och program
- * myndigheters och organisationers remissvar
- * miljökonsekvensbeskrivning

Regeringens beslutsunderlag

- * kommunens yttrande ja/nej med ev. villkor
- * koncessionsnämndens yttrande
- * övriga myndigheters och organisationers remissvar

Om kommunalt **nej** prövar regeringen särskilt

- * stort nationellt intresse
- * etableringens nödvändighet
- * lokaliseringalternativ
- * lokala miljökonsekvenser

Regeringsbeslut om lokalisering mot kommunens vilja -delbeslut

- * Lokaliseringen har sådan betydelse att inskränkning i vetorätten får ske
- * Lokaliseringens tillåtlighet avgörs

Återremiss till kommunen

Kommunen ges tillfälle att framföra ytterligare synpunkter på de villkor man vill att regeringen skall fastställa.

Regeringens beslut angående villkor för lokaliseringen – slutligt beslut

Villkor för lokaliseringstillståndet fastställs

- * kommunens villkor ev. krav på företaget eller statliga myndigheter för att underlätta en lokalisering
- * övriga villkor för att tillgodose allmänna intressen

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1987: 12) om hushållning med naturresurser m. m.

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 4§ samt 4 kap. 1 och 3§§ lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.¹ skall ha följande lydelse.

3 kap.

4§

Inom kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp och från Arkösund till Forsmark, utmed Gotlands kust, på Östergarn och Storsudret på Gotland samt på Fårö får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna.

Anläggningar som avses i 4 kap. 1§ första stycket får komma till stånd endast på platser där anläggningar av sådant slag redan finns.

Inom områden som avses i första stycket får anläggningar som avses i 4 kap. 1§ första stycket 1–8 och 11 komma till stånd endast på platser där anläggningar som skall prövas enligt 4 kap. 1§ första stycket redan finns.

4 kap.

1§

Följande slag av nya anläggningar får inte utföras utan tillstånd av regeringen:

1. järn- och stålverk, metallverk och ferrolegeringsverk,
2. massafabriker och pappersbruk,
3. fabriker för raffinering av råolja eller för tung petrokemisk produktion,
4. fabriker för framställning av baskemikalier eller gödselmedel,
5. cementfabriker,
6. anläggningar för kärnteknisk verksamhet som prövas av regeringen enligt lagen (1984: 3) om kärnteknisk verksamhet samt anläggningar för att bryta uranhaltigt material eller andra ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle,
7. anläggningar för eldningsmedel om anläggningen har en tillförd effekt om minst 200 megawatt,
7. förbränningsanläggningar om anläggningen har en tillförd effekt om minst 200 megawatt,
8. anläggningar för att utvinna ämnen eller material inom de områden som anges i 3 kap. 5§,

¹ Lagen omtryckt 1987: 247.

9. gruppstationer för vindkraft med tre eller flera vindkraftsaggregat med en sammanlagd uteffekt av minst 10 megawatt.

10. anläggningar för lagring av minst 50 miljoner normalkubikmeter naturgas,

11. behandlingsanläggningar för miljöfarligt avfall om huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat i anläggningen härrör från andra inrättningar och mer än 10 000 ton miljöfarligt avfall förbränns eller på annat sätt slutligt omhändertas vid anläggningen per år.

Tillstånd av regeringen krävs även för att bygga plattformar som är avsedda att användas vid utvinning av olja eller gas inom havsområden och för att ankra eller förtöja sådana plattformar för reparation, ombyggnad eller av annan anledning.

3§

Tillstånd enligt 1 eller 2§ får lämnas om hinder inte möter på grund av bestämmelserna i 2 eller 3 kap. eller med hänsyn till andra allmänna planeringssynpunkter och om kommunfullmäktige har tillstyrkt att tillstånd lämnas.

När det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att en anläggning kommer till stånd och det inte finns anledning att anta, att någon annan kommun anvisar lämplig plats eller att en annan plats är lämpligare, får regeringen lämna tillstånd även om kommunfullmäktige inte har tillstyrkt detta när det gäller

1. en anläggning som avses i 4 kap. 1§ första stycket 6 för mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall,

2. en anläggning som avses i 4 kap. 1§ första stycket 7 och 9–11.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

Lagrådet

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1990-03-23

Närvarande: justitierådet Böret Palm, regeringsrådet Bertil Werner, justitierådet Lars K Beckman.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 15 mars 1990 har regeringen på hemställan av statsrådet Birgitta Dahl beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m.

Förslaget har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Mats Jender.

Förslaget föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Enligt lagrådets mening bör i 4 kap. 1 § de nya punkterna 9–11 av redaktionella skäl placeras före den mer speciella punkten 8. En följdändring får då vidtas i 3 kap. 4 § andra stycket i det remitterande förslaget. Vidare anser lagrådet att det i 4 kap. 3 § andra stycket föreslagna undantaget från den kommunala vetorätten kommer till tydligare uttryck om lagtexten – med beaktande av lagrådets förslag till ändrad punktindelning – ges följande lydelse:

”I fråga om anläggning som sägs i 4 kap. 1 § första stycket 6, om den avser mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall, eller anläggning som sägs i 4 kap. 1 § första stycket 7, 8, 9 eller 10 får, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen kommer till stånd, regeringen lämna tillstånd även om kommunfullmäktige inte har tillstyrkt detta. Vad nu sagts gäller inte, om en lämplig plats för anläggningen anvisats inom annan kommun som kan antas godta en placering där, eller, i annat fall, om en annan plats bedöms vara lämpligare.”

